

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ БУРГАС ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Демографска ситуация в област Бургас през 2023 година:

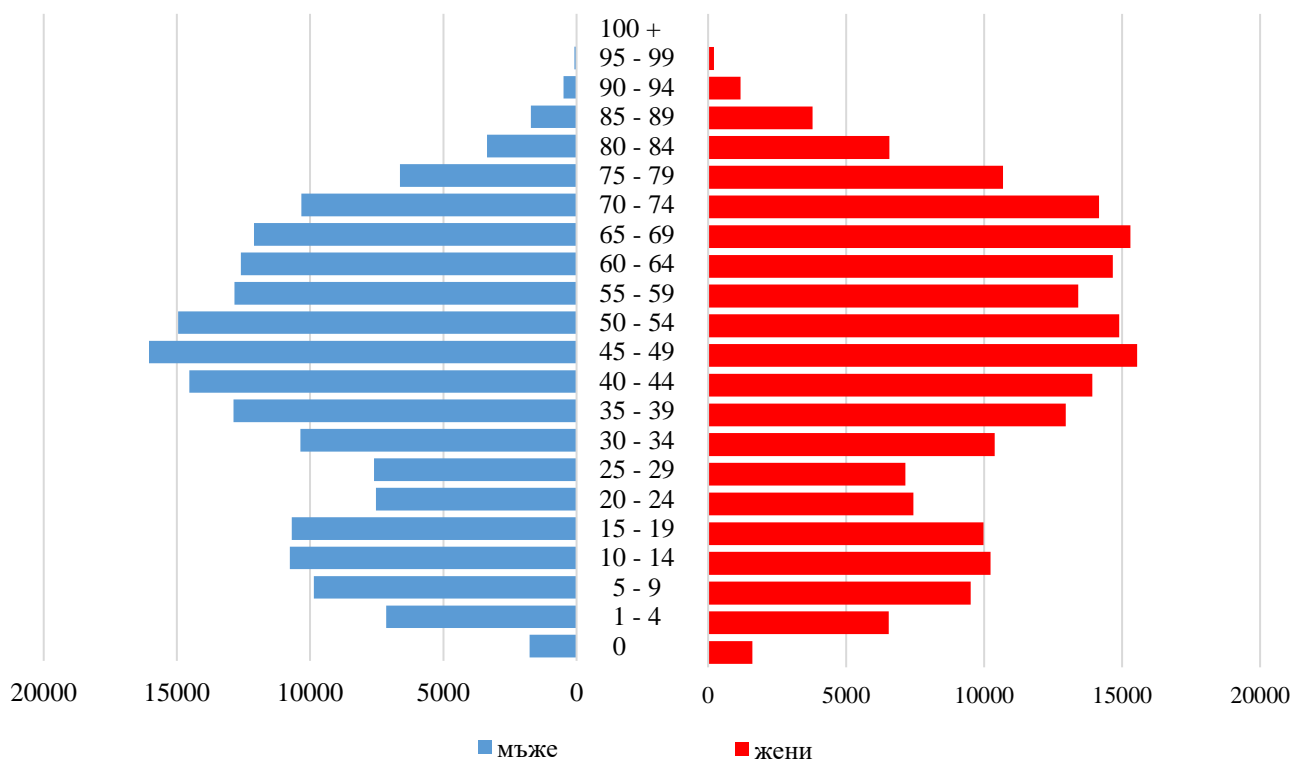
- Увеличава се населението;
- Продължава процесът на застаряване на населението;
- Увеличава се броят на живородените деца;
- Намалява броят на умрелите лица;
- Намалява детската смъртност;
- Намалява броят на сключените граждански бракове и броят на бракоразводите.

Брой и структури на населението

Към 31 декември 2023 г. населението на област Бургас е **384 446 души**, което представлява 6.0% от населението на страната и нарежда областта на 4-то място по брой на населението непосредствено след областите София (столица), Пловдив и Варна. В сравнение с 2022 г. населението на областта се увеличава с 5 850 души, или с 1.5%.

Мъжете са 184 318 (47.9%), а жените - 200 128 (52.1%), или на 1 000 мъже се падат 1 086 жени. Броят на мъжете преобладава във възрастите до 56 години. С нарастването на възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

Фиг. 1. Възрастова структура на населението към 31.12.2023 година

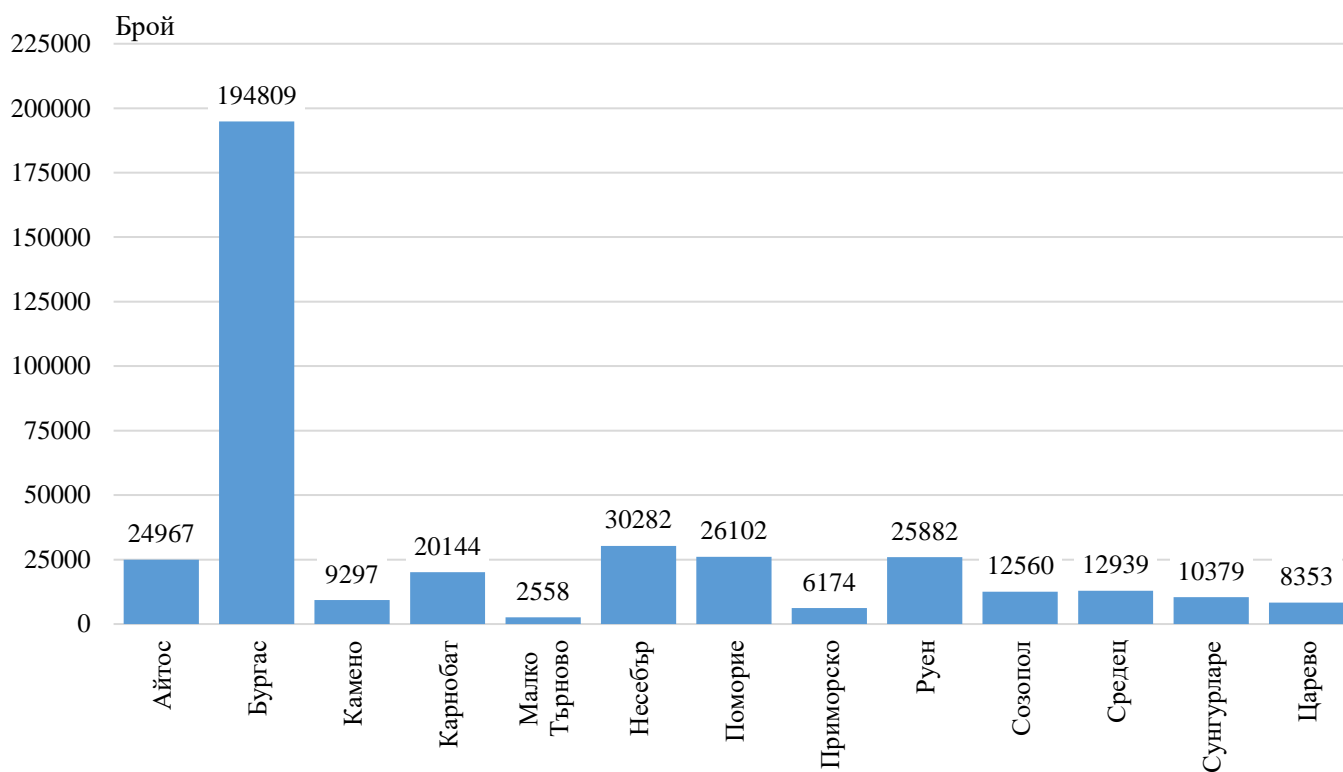

Разпределението на населението между градовете и селата е резултат от неговото естествено и механично движение. В края на 2023 г. в градовете живеят 293 857 души, или 76.4% от населението на областта, а в селата - 90 589 души, или 23.6%. В градовете жените са 154 718, или с 11.2% повече от мъжете, а в селата жените са повече от мъжете - с 0.5%.

Към края на 2023 г. населените места в област Бургас са 249, от които 20 градове и 229 села, разпределени в 13 общини, съгласно административно-териториалното устройство на страната. Малко над половината (50.7%) от населението на областта живее в най-голямата община Бургас, а в най-малката - община Малко Търново, живеят само 0.7% от населението на областта. Към края на годината в област Бургас има 69 населени места с население под 100 души и 1 населено място без население (с. Дюля, община Руен).

Най-големият град в областта е областният център гр. Бургас, който е с население 188 114 души, а най-малък е гр. Китен - 997 души. Най-голямото село в област Бургас е Равда (община Несебър) с население 3 155, а най-малко е с. Звезда (община Руен) - 1 човек.

Фиг. 2. Население към 31.12.2023 г. по общини в област Бургас

В края на 2023 г. лицата на 65 и повече навършени години са 86 611, или 22.5% от населението на областта.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 25.9%, а на мъжете - 18.8%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея - на по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2023 г. децата до 15 години в област Бургас са 57 431, или 14.9% от общия брой на населението.

Към 31.12.2023 г. общият коефициент на възрастова зависимост¹ е 59.9% при 61.0% за страната, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст.

Това съотношение е по-благоприятно в градовете - 59.1%, отколкото в селата - 62.6%.

Застаряването на населението през годините води до повишаване на неговата средна възраст 44.4 години, която е под средната за страната (45.2 години) и нарежда областта на пето място след областите Сливен, София (столица), Варна и Пловдив. Средната възраст при мъжете в областта е 42.6 години, а при жените - 46.2 години.

Променя се броя и относителния дял на населението в под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени² при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

За 2023 г. тези граници за населението в трудоспособна възраст са до навършването на 62 години за жените и 64 години и 6 месеца за мъжете.

Населението в трудоспособна възраст в област Бургас към 31.12.2023 г. е 225 706 души, или 58.7% от населението в област Бургас, като мъжете са 116 549, а жените - 109 157.

Към края на 2023 г. над трудоспособна възраст са 96 845 души, или 25.2%, а под трудоспособна възраст - 61 895 души, или 16.1% от населението на областта.

1. Население под, във и над трудоспособна възраст в област Бургас към 31.12. (Проценти)

Година	Население		
	под трудоспособна възраст	в трудоспособна възраст	над трудоспособна възраст
2013	16.0	62.8	21.2
2014	16.2	62.0	21.8
2015	16.3	61.6	22.1
2016	16.3	61.4	22.3
2017	16.4	60.9	22.7
2018	16.6	60.4	23.0
2019	16.6	60.2	23.2
2020	16.6	60.1	23.3
2021	16.9	61.0	22.1
2022	16.3	58.9	24.8
2023	16.1	58.7	25.2

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез **коефициента на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизашите в трудоспособна възраст (15 - 19 години) и броя на излизашите от трудоспособна възраст (60 - 64 години). Към

¹ Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

² Възрастовите граници за разпределение на населението по категориите под, във и над трудоспособна възраст са определени съгласно Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж, приета с Постановление № 30 на МС (ДВ, бр. 21/17.03.2000 година).

31.12.2023 г. това съотношение е 76 или 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст се заместват от 76 млади хора.

Основните фактори, които влияят върху измененията в броя и структурите на населението, са демографските процеси - раждаемост, смъртност и миграция.

Раждаемост

През 2023 г. в областта са регистрирани 3 389 родени деца, като от тях **3 376 (99.6%) са живородени**. В сравнение с предходната година броят на живородените се увеличава със 155 деца, или с 4.8%.

2. Коефициенти на раждаемост и естествен прираст на населението в област Бургас

Години	Раждаемост	Естествен прираст	Тотален коефициент на плодовитост - бр.
	‰		
2013	10.0	-3.0	1.60
2014	10.2	-3.2	1.66
2015	9.9	-3.5	1.65
2016	9.6	-3.6	1.63
2017	9.5	-4.3	1.65
2018	9.1	-4.3	1.61
2019	9.2	-4.7	1.69
2020	8.5	-6.6	1.59
2021	8.3	-9.9	1.57
2022	8.5	-8.2	1.76
2023	8.8	-5.3	1.88

Коефициентът на общата раждаемост³ за област Бургас през 2023 г. е 8.8‰.

Броят на живородените момчета (1 768) в област Бургас е със 160 повече от този на живородените момичета (1 608), или на 1 000 момчета се падат 910 момичета.

В градовете и селата на областта живородените през 2023 г. са съответно 2 513 и 863, а коефициентът на раждаемост е 8.6‰ в градовете и 9.6‰ в селата.

Броят на жените във фертилна възраст (15 - 49 навършени години), или размерът на родилните контингенти и тяхната плодовитост, оказват решаващо влияние върху равнището на раждаемостта и определят характера на възпроизводството на населението.

Към 31.12.2023 г. броят на жените във фертилна възраст в област Бургас е 77 368.

Тоталният коефициент на плодовитост⁴ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2023 г. средният брой живородени деца в

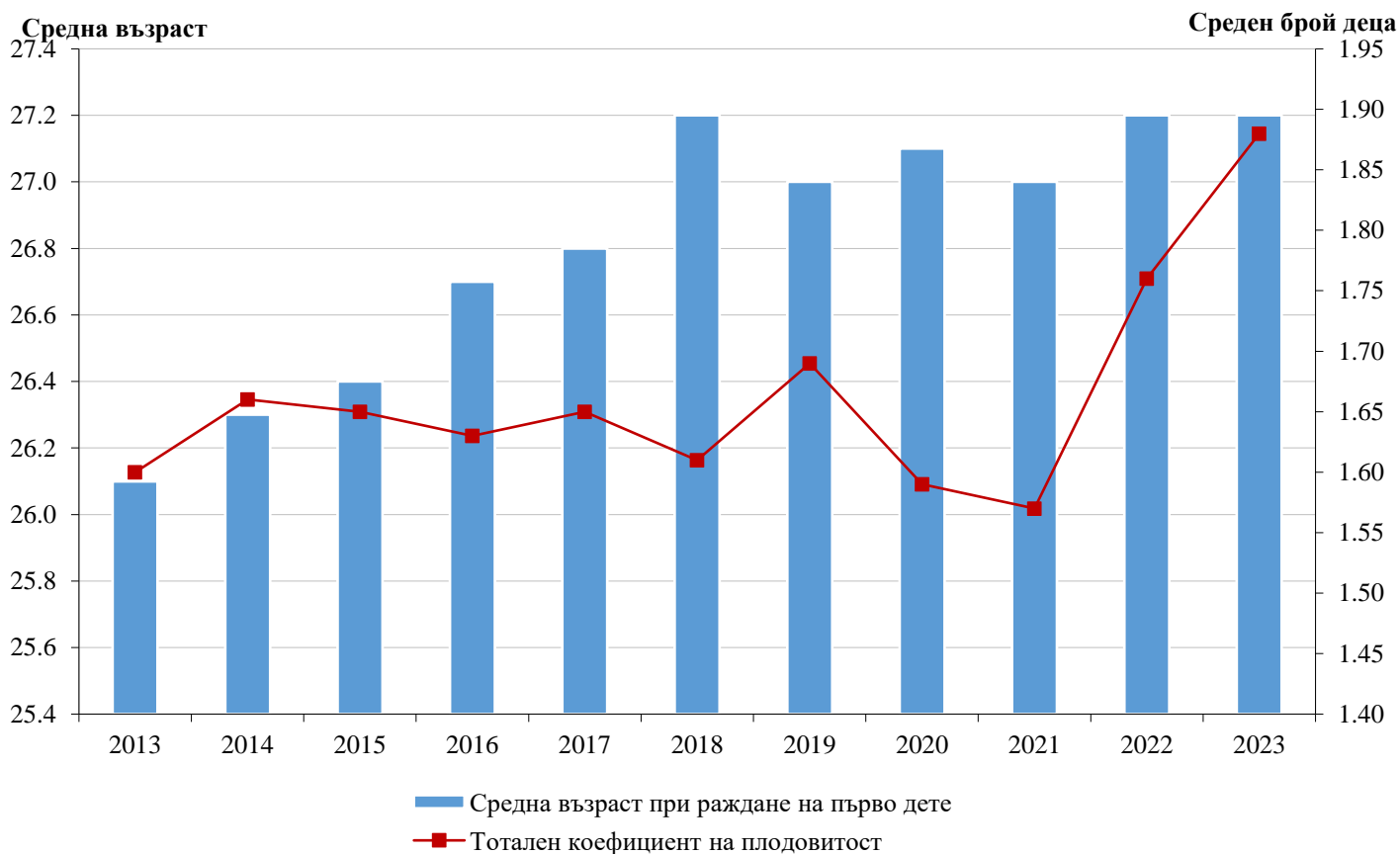
³Брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през предходната година.

⁴Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзрастовата плодовитост през отчетната година. Тоталният коефициент на плодовитост, изчислен въз основа на фертилният контингент жени, който обхваща жените на възраст 15 - 49 навършени години е преизчислен към 9.05.2024 година.

областта от една жена е 1.88 при 1.81 за страната. В градовете средния брой живородени деца от една жена е 1.81 при 2.07 в селата.

През 2023 г. средната възраст на жените при раждане на първо дете е 27.2 години. В сравнение с 2022 г. остава непроменена. Средната възраст на жените при раждане на дете се е увеличила с 0.1 години спрямо 2022 г. - 28.8 години

Фиг. 3. Средна възраст на жената при раждане на първо дете и тотален коефициент на плодовитост в област Бургас по години

През 2023 г. броят на извънбрачните раждания е 1 785, или 52.7% от всички раждания. Относителният дял на извънбрачните раждания в градовете (53.9%) е по-висок отколкото в селата (49.0%).

Смъртност

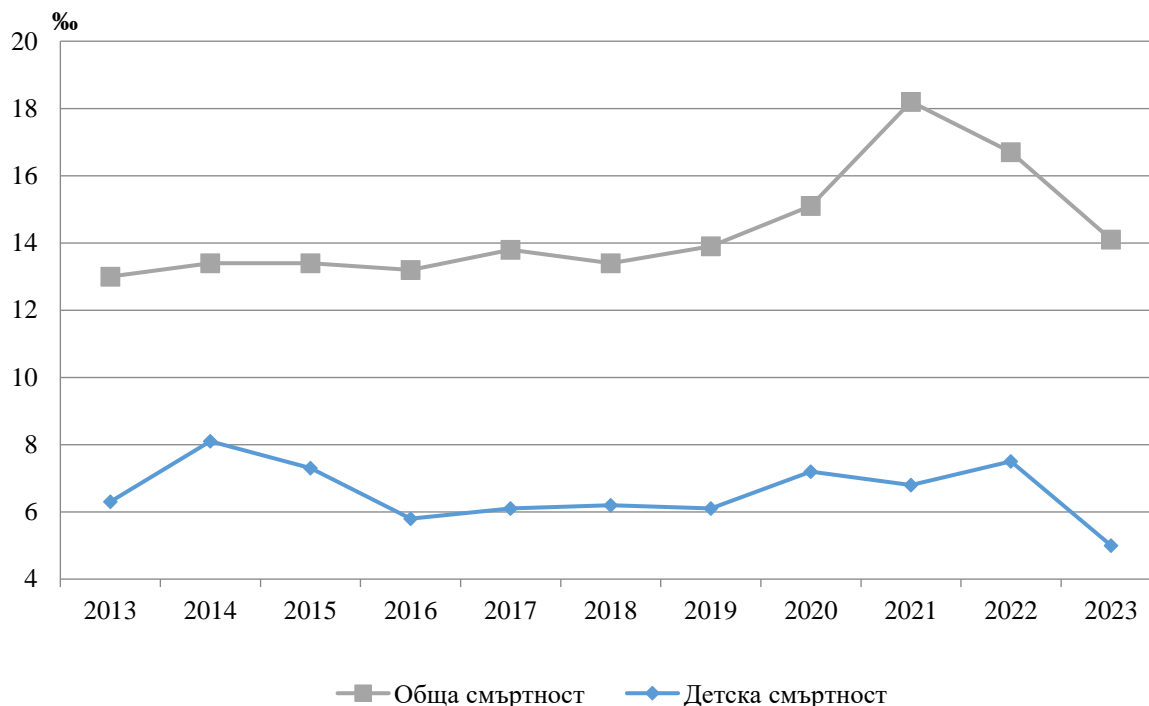
Броят на умрелите лица в област Бургас през 2023 г. е 5 375 души, а коефициентът на обща смъртност⁵ - 14.1‰ при 15.7‰ за страната. Спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 966, или с 15.2%.

Смъртността сред мъжете (15.4‰) продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността сред жените (12.9‰). През 2023 г. на 1 000 жени умират 1 104 мъже. Продължават и

⁵Брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой население.

силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (17.3‰) отколкото в градовете (13.1‰) на област Бургас.

Фиг. 4. Коефициенти на обща и детска смъртност в област Бургас

През 2023 г. в областта са починали 17 деца на възраст до една година, а коефициентът на детската смъртност⁶ е 5.0‰ и намалява спрямо предходната година (7.5‰).

Бракове и разводи

През 2023 г. се наблюдава намаляване на броя на сключените бракове. Регистрираните юридически бракове в област Бургас са 1 467 и са с 267 по-малко от предходната година. От всички регистрирани бракове 74.4% (1 091) са сред населението в градовете. В селата са сключени 376 брака. Най-много са сключените граждански бракове при жените във възрастта от 20 до 29 години (42.9%), докато при мъжете се очертава диапазонът между 25 и 34 години (41.4%).

През 2023 г. средната възраст при сключване на първи брак за мъжете и жените е съответно 32.7 и 29.2 години. Спрямо предходната година средната възраст се увеличава с 0.2 години за мъжете, докато при жените намалява с 0.3 години.

Коефициента на брачност⁷, през 2023 г. е 3.8‰, като спрямо 2022 г. намалява с 0.8 промила.

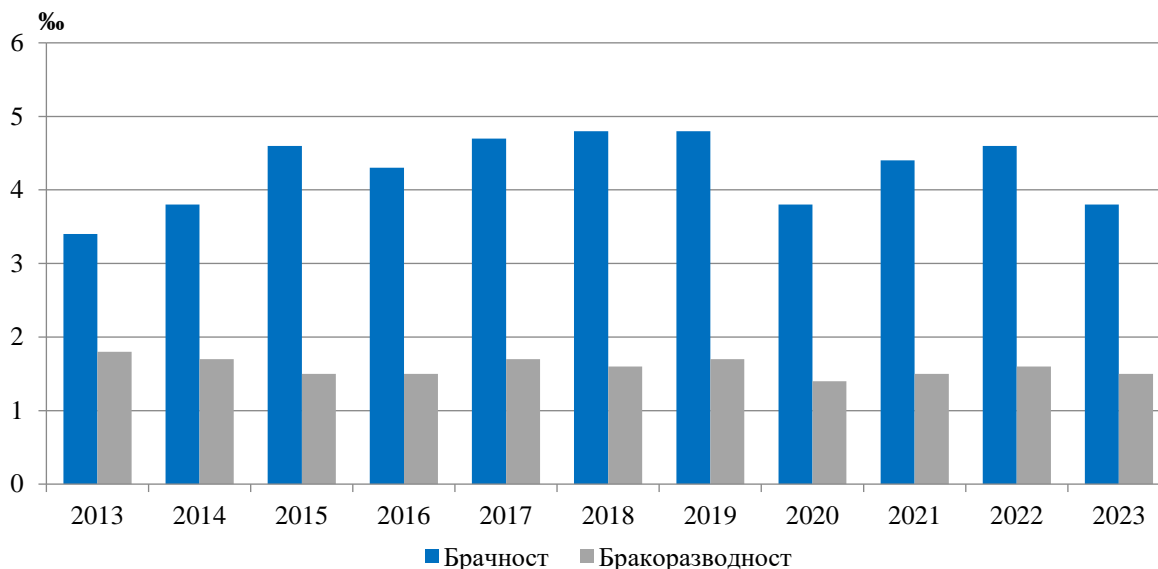
За 83.4% от мъжете и 82.5% от жените, сключили граждански брак през 2023 г. той е бил първи.

По показателя „предишно семейно положение при сключване на брака“, най-голям е броят на неженените мъже - 1 223, следван от разведените - 217. При жените също най-голям е броят на неомъжените - 1 210, следван от броя на разведените - 239.

⁶Брой умрели деца на възраст под 1 година на 1 000 живородени.

⁷Брой сключени бракове на 1 000 души от населението.

**Фиг. 5. Коефициенти на брачност и бракоразводност в област Бургас
(На 1 000 души)**

През 2023 г. разводите в областта са 571, като спрямо 2022 г. броят им намалява със 7.9%. От всички прекратени бракове 79.7% се отнасят за населението в градовете. Критичен момент в съвместния живот на брачните двойки е възрастта от 40 до 49 години. При мъжете относителният дял на разводите в този възрастов интервал е 33.5%, а при жените - 33.6%.

Разводът е бил първи за 88.1% при мъжете разтрогнали своите бракове през 2023 година, а при жените - 87.4%.

През 2023 г. средната възраст при развод за мъжете и жените е съответно 44.9 и 41.7 години. Спрямо предходната година средната възраст се увеличава с 0.1 години за мъжете, а при жените - с 0.4 години.

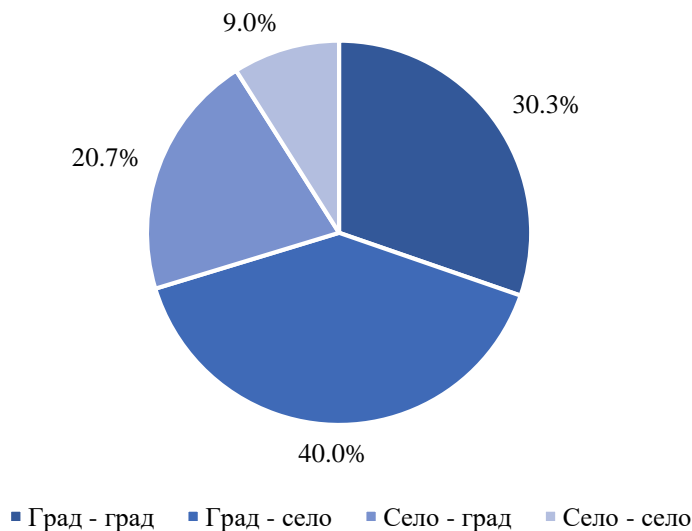
Вътрешна миграция

През 2023 г. жителите на област Бургас, сменили своето обичайно местоживеене с друго населено място в рамките на страната са 6 792 души. От тях, 4 304 лица (63.4%) са се преселили в населено място от областта. Сред тях 2 066 (48.0%) са мъже и 2 238 (52.0%) са жени.

През 2023 г. 2 488 души са променили своя настоящ адрес от област Бургас в друго населено място на страната, а 2 860 души са променили настоящия си адрес от населено място в страната в област Бургас. От изселващите се от областта за свое ново местоживеене най-голям брой са избрали областите София (столица) (820), Варна (330), Пловдив (234), Ямбол (184), Стара Загора - 125 и Сливен (117). Най-голям е броят на преселилите се в област Бургас от областите София (столица) (870), Варна (260), Сливен (243), Пловдив (194), Ямбол (184) и Стара Загора (179).

В границите на областта, най-голямо териториално движение има по направлението „град - село“ (40.0%). По-малки по брой и относителен дял са миграционните потоци по направленията „град - град“ (30.3%), „село - град“ (20.7%) и „село - село“ (9.0%) (фиг.6). При преселванията в рамките на областта най-голям е броят и относителният дял на изселените и заселените от и в община Бургас.

Фиг. 6. Направления на вътрешната миграция през 2023 година в границите на област Бургас

Външна миграция

През 2023 г. 1 272 души са променили своя настоящ адрес от област Бургас в чужбина. Най-желани дестинации за емиграция от жителите на област Бургас са Руска федерация - 275 (21.6%), Германия - 272 (21.4%) и Великобритания - 162 (12.7%).

Лицата, които са сменили местоживеенето си от чужбина в България, или потокът на имигрантите включва български граждани, завърнали се в страната, както и граждани на други държави, получили разрешение за постоянно пребиваване в страната. През 2023 г. 56 807 лица са променили своето обичайно местоживеене от чужбина в България. Сред дошлите да живеят в страната 8 749 лица са предпочели да се заселят в област Бургас. Най-висок е дялът на имигрантите от Украйна (38.3%), Руската федерация (30.4%) и Германия (9.2%).

Естествен и механичен прираст на населението

Разликата между ражданията и умираанията представлява естествения прираст на населението. През 2023 г. абсолютният размер на естествения прираст в област Бургас е минус 1 999 души. В сравнение с предходната година отрицателният прираст е намалял с 1 121 души.

Намалението на населението, измерено чрез **коефициента на естествения прираст**⁸, е минус 5.3‰ за областта, като в градовете е минус 4.5‰, а в селата - минус 7.7‰.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва механичният прираст (нетното салдо от вътрешната и външна миграция), който е положителен - 7 849 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се (15 913) и изселилите се (8 064) от областта.

⁸Разлика между броя на живородените и броя на умрелите на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година. В годините на преброяванията се правят преизчисления на населението в края на съответната година.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Статистическия регистър на населението, поддържан от Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умирация, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Националната агенция за приходите; Националният осигурителен институт; Министерството на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографско събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.

Повече информация и данни за населението и демографските процеси са достъпни в Информационна система „Инфостат“ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=4) и на сайта на НСИ, раздел „Население - демография, миграция и прогнози“ (<http://www.nsi.bg/node/2920/>).